

Dosarul nr. 2rac-170/22
2-21034894-01-2rac-08082022

Prima instanță - (Judecătoria Chișinău, sediul Centru) jud. D. Sergiu
Instanța de apel - (Curtea de Apel Chișinău) jud. N. Budăi, I. Dutca, D. Băbălău

DECIZIE

26 octombrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

componenta:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Galina Stratulat
Victor Burduh
Nina Vascan
Aliona Miron

examinând recursul Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din Moldova”,
în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea
cu Răspundere Limitată „Metvil” împotriva Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din
Moldova” cu privire la încasarea datoriei, penalității și compensarea cheltuielilor de
judecată,

împotriva deciziei din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 5 martie 2021, SRL „Metvil” a depus cerere de chemare în judecată
împotriva ÎS „Calea Ferată din Moldova”, solicitând încasarea sumei de 2633303,14
lei cu titlu de datorie, a sumei de 2091755,66 lei cu titlu de dobânda de întârziere
(calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021 din datoria inițială), ce
rezultă din contractele de vânzare-cumpărare din 2 mai 2018, 16 mai 2018, 21 mai
2018, 14 martie 2019 și 3 mai 2019 și compensarea cheltuielilor de judecată pentru
plata taxei de stat în sumă de 50 000 lei.

În motivarea acțiunii, s-a indicat că la 22 decembrie 2020, ÎS „Calea Ferată din
Moldova” a înregistrat fața de SRL „Metvil” o datorie de 3 633 303,14 lei.

Datoria s-a format în baza următoarelor contracte de vânzare-cumpărare
încheiate între compania reclamantă și cea pârâtă: contractul nr.2414/IV/2018 din 2
martie 2018, contractul nr.2467/IV/2018 din 16 mai 2018, contractul nr.2471/2018
din 21 mai 2018, contractul nr.2876/IV/2019 din 14 martie 2019, contractul
nr.2969/IV/2019 din 3 mai 2019.

La fel, temei pentru apariția datoriei au servit vânzarea de către SRL „Metvil”
companiei ÎS „Calea Ferată din Moldova” a bunurilor materiale, transmiterea
bunurilor, fiind documentată prin facturile fiscale emise de reclamant în baza
contractelor de vânzare-cumpărare menționate, care nu au fost achitate, după cum
urmează: nr.IV4150476 din 26 februarie 2020, nr.IV4150474 din 27 decembrie
2019, nr.IV4150473 din 26 decembrie 2019, nr.IV4150471 din 20 decembrie 2019,

nr.IV4150469 din 4 decembrie 2019; nr.IV4150468 din 3 decembrie 2019, nr.IV4150467 din 27 noiembrie 2019, nr.IV4150466 din 18 noiembrie 2019, nr.IV4150464 din 18 noiembrie 2019, nr.IV4150462 din 30 octombrie 2019; nr.IV4150460 din 3 septembrie 2019, nr.IV4150459 din 28 iunie 2019, nr.IV4150458 din 28 iunie 2019, nr.IV4150457 din 19 iunie 2019, nr.IV4150456 din 4 iunie 2019; nr.IV4150455 din 27 mai 2019, nr.IV4150454 din 22 mai 2019, nr.IV4150452 din 20 mai 2019, nr.IV4150451 din 14 mai 2019, nr.IV4150449 din 13 mai 2019.

La 22 februarie 2021, SRL „Metvil” a înaintat ÎS „Calea Ferată din Moldova” o notificare prin care a solicitat achitarea datoriei formate. Însă, aceasta a fost lăsată fără răspuns.

S-a invocat că, compania pârâtă refuză să-și onoreze obligațiile contractuale benevol, deși a primit toate mărfurile livrate și a semnat facturile.

Iar, refuzul neîntemeiat al acesteia de-a achita datoria, a cauzat prejudicii companiei reclamante.

Având în vedere prevederile art. 942 din Codul civil, pentru perioada de întârziere 21 martie 2018 – 5 martie 2021, s-a invocat că dobânda de întârziere pentru neachitarea datoriei constituie 2 156 627,76 lei.

La 6 iulie 2021 SRL „Metvil” a depus cerere de concretizare a cerințelor prin care a invocat că, la moment datoria ÎS „Calea Ferată din Moldova” față de SRL „Metvil” constituie 2 633 303,14 lei, iar dobânda de întârziere pentru perioada 21 martie 2018 – 5 martie 2021, este de 2 091 755,66 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată pentru plata taxei de stat în sumă de 50 000 lei.

În drept, acțiunea s-a întemeiat pe prevederile art.9-11, 15, 16, 19, 774-776, 858, 862, 901, 942 și 992 din Codul civil republicat, în redacția în vigoare din 1 martie 2019.

Prin hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată.

S-a încasat de la ÎS „Calea Ferată din Moldova” în beneficiul SRL „Metvil” suma de 2 633 303,14 lei cu titlu de datorie, suma de 2 091 755,66 de lei cu titlu de dobândă de întârziere (calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021 din datoria inițială), ce rezultă din contractele de vânzare-cumpărare din 2 martie 2018, 16 mai 2018, 21 mai 2018, 14 martie 2019, 3 mai 2019, precum și cheltuielile de judecată pentru taxa de stat în sumă de 50 000 lei, iar în total 4 775 058,80 de lei.

La 19 iulie 2021, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a declarat apel împotriva hotărârii, solicitând casarea ei și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care să fie respinsă ca fiind neîntemeiată acțiunea.

Prin decizia din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis apelul declarat de ÎS „Calea Ferată din Moldova” și s-a modificat hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, după cum urmează:

S-a micșorat dobânda de întârziere (calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021), prin excluderea perioadei (din 17 martie 2020 – 15 mai 2020) cu suma de 185 389 de lei.

În rest, hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a menținut fără modificări.

S-a admis cererea înaintată de SRL „Metvil” în temeiul art. 372 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu dispunerea încasării dobânzii de întârziere pentru perioada (calculată din 13 iulie 2021 – 5 mai 2022) în mărime de 284 407,56 lei.

La 17 mai 2022, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei și a hotărârii, cu emiterea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea recursului, reprezentantul ÎS „Calea Ferată din Moldova” a invocat că instanța de apel eronat a interpretat legea, nu a aplicat normele de drept material aferente litigiului, dând o soluție greșită pe acest caz, totodată, concluziile expuse în decizia contestată, sânt în contradicție cu circumstanțele cauzei.

A susținut că în cadrul examinării cauzei, atât în instanța de fond cât și în instanța de apel, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a demonstrat că a achitat companiei SRL „Metvil” pentru bunurile livrate în baza contractelor încheiate, mai mult de 10 mln. lei, fapt care atestă inexistența comportamentului de eschivare și/sau re-credință al întreprinderii de la executarea obligațiilor contractuale.

Mai mult, a demonstrat că au fost încheiate patru contracte de cesiune a creanței în limita sumei de 3 909 200 lei, însă SRL „Metvil”, a calculat dobânzi de întârziere inclusiv și din această sumă, circumstanțe pe care instanțele inferioare nu le-a cercetat și le-a ignorat.

Totodată, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a justificat motivul neexecutării obligațiilor contractuale, care au survenit în rezultatul împrejurărilor imprevizibile legate de situația epidemiologică, care a afectat considerabil situația financiară a întreprinderii.

Or, art. 904 alin. (1) din Codul civil (redacția nouă) prevede expres că, neexecutarea obligației debitorului este justificată dacă ea se datorează unui impediment în afara controlului debitorului și dacă debitorului nu i se putea cere în mod rezonabil să evite sau să depășească impedimentul ori consecințele acestuia.

De asemenea, a menționat că instanțele inferioare nu au cercetat, nu au ținut cont și nici nu au argumentat faptul că compania reclamantă a calculat dobânda de întârziere din suma datoriei inițiale în mărime de 23 203 599,69 de lei, pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021, care de fapt era stinsă la momentul înaintării acțiunii.

Or, conform prevederilor art. 965 din Codul civil, prin stingerea obligațiilor, încetează raporturile juridice dintre părți în partea ce se referă la obligația stinsă. Dacă obligația este stinsă, debitorul nu este obligat să plătească dobânda și penalitățile ori să repare prejudiciul.

Întrucât, SRL „Metvil” a prezentat un calcul nejustificat privind încasarea dobânzii de întârziere în mărime de 2 156 627,76 de lei, respectiv pretențiile urmau a fi respinse integral, însă instanțele inferioare nu au insistat la elucidarea acestui fapt, iar ca consecință, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a fost lezată de dreptul său procedural.

În context, a invocat că instanțele nu au aplicat norma de drept materială aplicabilă speței și anume art. 965 din Codul civil, nu au dorit să pătrundă în esența cazului litigios, nu au reținut nici faptul că dobânda de întârziere de 2 156 627,76 de lei, a fost calculată din suma de 23 203 599,69 de lei, pentru perioada 31 martie 2018 - 13 iulie 2021, pe când datoria pentru contractele de vânzare-cumpărare nr. 2414/IV/2018 din 2 martie 2018, nr. 2471/IV/2018 din 21 mai 2018, la momentul înaintării acțiunii, era stinsă integral, iar datoria pretinsă de reclamant în cererea de chemare în judecată era de 2 633 303,14 lei, dar nu de 23 203 599,69 de lei.

Respectiv, prin efectul art. 965 din Codul civil, debitorul ÎS „Calea Ferată din Moldova”, este eliberată de plata eventualelor dobânzi de întârziere calculată pentru suma respectivă. Or, în cazul stingerii obligației principale, debitorul nu este obligat să achite dobânzile de întârziere.

Prin urmare, din considerentul interpretării eronate a normelor de drept material și neaplicării de către instanțele inferioare a art. 965 din Codul civil la examinarea litigiului, consideră că la caz se impune admiterea recursului, casarea hotărârii și deciziei.

La fel, a remarcat că intimatul acționează cu rea credință cu scopul încasării nejustificate a sumei de 2 156 627,76 de lei cu titlu de dobândă de întârziere, pentru o datorie de 2 633 303,14 lei.

Or părțile în contractele încheiate au stabilit expres că pentru achitarea cu întârziere a bunurilor sau a serviciilor cumpărătorul va achita penalități, dar nu dobânzi de întârziere.

Astfel, a menționat că potrivit art. 947 alin. (1) din Codul civil, clauza penală este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun (penalitate).

Conform p. 9.6. din contractele de vânzare-cumpărare sus menționate, pentru achitarea cu întârziere a bunurilor sau a serviciilor, cumpărătorul poartă răspundere materială în valoare de 0.1 % din suma bunurilor neachitate, pentru fiecare zi întârziată, până la îndeplinirea efectivă a obligațiilor dar nu mai mult de 2% din suma neachitată, iar potrivit p. 9.7. din aceleași contracte, penalitatea prevăzută la punctual 9.6. reprezintă clauză penală exclusivă și acoperă integral prejudicial cauzat prin neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a contractului.

Sub acest aspect a menționat că dacă reclamantul/intimatul, ar fi aplicat normele stabilite în contractele de vânzare-cumpărare nr.2414/IV/2018 din 2 martie 2018, nr.2467/IV/2018 din 16 mai 2018, nr.2471/IV/2018 din 21 mai 2018, nr.2876/IV/2019 din 14 martie 2019 și nr.2969/IV/2019 din 3 mai 2019, care sunt semnate de către SRL „Metvil”, anume prevederile p.9.6. din contractele menționate, suma penalității ar fi constituit nu mai mult de cât 24 166,10 lei (1 208 305,38 lei x 2%), dar nicidecum 2 091 755,66 de lei.

În concluzie, consideră că ÎS „Calea Ferată din Moldova”, nu a avut parte de un proces echitabil, deoarece instanța inferioară nu a motivat soluția adoptată, în același timp, întreprinderea recurentă a fost privată de dreptul de a fi auzit de către instanța de judecată, or, argumentele privind netemeinicia pretenției de încasare a dobânzii de întârziere în sumă totală de 2 190 774,22 de lei (calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 5 mai 2022), nu a fost examinată efectiv de către instanța inferioară.

La 13 iulie 2022, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a depus cerere de recurs suplimentară, prin care a invocat suplimentar soluția dată în prezenta cauză aduce atingere drepturilor și intereselor Statului, reprezentat de Agenția Proprietății Publice, care nu a fost atrasă în proces.

Respectiv, în conformitate cu prevederile art. 67 din Codul de procedură civilă, prin adoptarea soluției de admitere a acțiunii, se aduce atingere intereselor Agenției Proprietății Publice, din care considerent aceasta urmează a fi atrasă obligatoriu în calitate de participant în proces, or, bunurile domeniului public al statului aflate în administrarea ÎS „Calea Ferată din Moldova” nu aparțin acesteia cu drept de

proprietate, fapt care face inevitabil atragerea reprezentanților statului în acest proces.

Conform art. 2 alin. (1) Legea nr.246 din 22 noiembrie 2017, funcția de fondator al întreprinderii de stat, în numele Guvernului, este exercitată de Agenția Proprietății Publice.

În temeiul art. 7 alin. (1) lit. h) din Legea nr.246 din 22 noiembrie 2017, fondatorul are atribuția de exprimă acordul prealabil la achiziționarea de către întreprinderea de stat/ municipală a bunurilor și serviciilor a căror valoare de piață constituie peste 25% din valoarea activelor nete ale acesteia, conform ultimelor situații financiare anuale, sau depășesc 400 000 de lei.

În context, a menționat că Agenția Proprietății Publice este persoană juridică aparte, are funcția de fondator, și are un interes direct la soluționarea justă a cauzei date, mai ales când este vorba de încasarea nejustificată a sumei de 2 633 303,14 lei cu titlu de datorie și a sumei de 1 091 755,66 lei cu titlu de dobândă de întârziere, respectiv și încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 50 000 lei.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Referitor la termenul de declarare a recursului, Colegiul reține că decizia din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată ÎS „Calea Ferată din Moldova” prin intermediul poștei, la 3 iunie 2022 (f.d.112).

Dovada legală de recepționare a acesteia lipsește la dosar.

Totodată, în cererea de recurs, reprezentantul companiei recurente a menționat că decizia integrală a fost recepționată la 24 iunie 2022.

Din aceste considerente, Colegiul constată că recursul a fost declarat în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Curtea Supremă de Justiție a expediat companiei intimat cererea de recurs informând-o despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

Prin referința depusă la 18 august 2022, SRL „Metvil” a solicitat declararea recursului drept inadmisibil.

Prin încheierea din 19 octombrie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de ÎS „Calea Ferată din Moldova”, a fost considerat admisibil.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra

oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Verificând argumentele invocate în recurs, prin prisma materialelor din dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a ajuns la concluzia că recursul declarat de ÎS „Calea Ferată din Moldova” urmează a fi admis și casată decizia din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău a Curții de Apel Chișinău, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sânt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural. Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Potrivit alin. (4), săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Colegiul judiciar menționează că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recursului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag.26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr.2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag.84, 98).

Astfel, examinând recursul declarat împotriva deciziei din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs și referință, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Colegiul consideră că acesta urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată, pentru considerentele ce vor fi arătate în continuare.

În circumstanțele prezentei cauze, având în vedere raționamentele expuse mai sus, instanța de recurs reține că prin acțiunea înaintată, SRL „Metvil” a solicitat încasarea de la ÎS „Calea Ferată din Moldova” a datoriei de 2 633 303,14 lei, precum și dobânda de întârziere pentru perioada 21 martie 2018 – 5 martie 2021, în sumă de 2 091 755,66 de lei, potrivit art. 942 din Codul civil republicat, în redacția în vigoare din 1 martie 2019, baza contractelor încheiate între părți: nr. 2414/IV/2018 din 2 martie 2018, nr. 2467IV/2018 din 16 mai 2018, nr. 2471/IV/2018 din 21 mai 2018, nr. 2876/IV/29 din 14 martie 2019, nr. 2969/IV/2019 din 3 martie 2019.

Instanțele au adoptat hotărârile sus-citate.

Prima instanță, prin hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a admis cererea de chemare în judecată și a încasat de la ÎS „Calea Ferată din Moldova” în beneficiul SRL „Metvil” suma de 2 633 303,14 lei cu titlu de datorie, suma de 2 091 755,66 de lei cu titlu de dobândă de întârziere (calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021 din datoria inițială), ce rezultă din contractele de vânzare-cumpărare din 2 martie 2018, 16 mai 2018, 21 mai 2018, 14 martie 2019, 3 mai 2019, precum și cheltuielile de judecată pentru taxa de stat în sumă de 50 000 lei, iar în total suma de 4 775 058,80 de lei.

În contextul soluției adoptate, prima instanță a reținut că prin probele administrate în ședința de judecată s-a constatat cu certitudine că, prin contractele de vânzare-cumpărare încheiate la 2 martie 2018 nr. 2414/IV/2018, la 16 mai 2018 nr. 2467/IV/2018, la 21 mai 2018 nr. 2471/2018, la 14 martie 2019 nr. 2876/IV/2019, la 3 mai 2019 nr. 2969/IV/2019 între SRL „Metvil” și ÎS „Calea Ferată din Moldova” au fost instituite raporturi juridice contractuale cu privire la vânzare-cumpărare a bunurilor conform specificației fiecărui contract.

Astfel, a constatat că ÎS „Calea Ferată din Moldova” înregistrează datorii față de reclamanta SRL „Metvil” în sumă de 2 633 303,14 lei.

Referitor la capătul de acțiune privind încasarea sumei de 2 091 755,66 de lei, cu titlu de dobândă de întârziere pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021, instanța de fond a conchis că compania reclamantă a efectuat calculul dobânzii de întârziere din toată suma datoriei inițiale, conform pct. 9.6 din contractele de vânzare-cumpărare menționate, iar ÎS „Calea Ferată din Moldova”, nu a obiectat referitor la modul și perioada de calcul a dobânzii de întârziere efectuate de către reclamanta.

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 5 mai 2022, a admis apelul declarat de ÎS „Calea Ferată din Moldova” și a modificat hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, micșorând dobânda de întârziere (calculată pentru perioada 21 martie 2018 – 13 iulie 2021), prin excluderea perioadei (din 17 martie 2020 – 15 mai 2020) cu suma de 185 389 de lei. În rest, hotărârea din 15 iulie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a menținut fără modificări.

Totodată, instanța de apel, a admis cererea înaintată de SRL „Metvil” în temeiul art. 372 alin. (3) din Codul de procedură civilă, cu dispunerea încasării dobânzii de întârziere pentru perioada (calculată din 13 iulie 2021 – 5 mai 2022) în mărime de 284 407,56 de lei.

Instanța de apel și-a argumentat soluția reținând că, conform prevederilor pct.9.6 a fiecărui contract încheiat între părți cu privire la vânzare-cumpărare a bunurilor, părțile au prevăzut că pentru achitarea cu întârziere a bunurilor sau a serviciilor, cumpărătorul poartă răspundere materială în valoare de 0,1% din suma bunurilor neachitate, pentru fiecare zi de întârziere.

În baza calculului efectuat de SRL „Metvil”, potrivit sumei datoriei inițiale stabilite conform contractelor de vânzare-cumpărare prin diminuarea cuantumul acestora în baza achitărilor efectuate parțial de către ÎS „Calea Ferată din Moldova” și datoriilor trecute parțial la altă persoană conform contractelor de cesiune a datoriei, dobânda de întârziere constituie sumă de 2091755,66 de lei pentru perioada 21.03.2018 - 13.07.2021.

Pentru a exclude suma de 185 389 de lei, pentru perioada 17 martie 2020 – 15 mai 2020, instanța de apel a reținut că, conform pct. 1 din Dispoziția nr. 1 din data de 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, pe

durata stării de urgență, termenele de prescripție și termenele de decădere de orice fel nu încep să curgă, iar dacă au început să curgă, se suspendă pe toată durata stării de urgență instituite potrivit Hotărârii Parlamentului nr. 55 din 17 martie 2020.

Totodată, în baza pct. 2 din dispoziția enunțată, calcularea dobânzilor și penalităților în cadrul procedurilor de executare silită pe perioada stării de urgență se suspendă.

Astfel, a motivat că la stabilirea cuantumului dobânzii de întârziere, judecătorul fondului, nu a luat în calcul, starea de urgență inițiată în legătură cu evoluția situației epidemiologice a infecției COVID-19, precum și, faptul suspendării tuturor termenilor de executare silită.

Nefiind de acord cu soluția instanțelor de judecată ierarhic inferioare, ÎS „Calea Ferată din Moldova” a declarat recurs.

Efectuând controlul judiciar al deciziei din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei, a încălcat normele de drept material și, în consecință, a emis o soluție nemotivată.

Colegiul menționează că, art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează dreptul justițiabilului la o hotărâre motivată sub aspectul instituirii obligației instanțelor de judecată de a-și argumenta hotărârile adoptate din perspectiva unei analize ample a circumstanțelor pricinii. Îndatorirea de a motiva coerent și unitar hotărârile sub aspectul tuturor cererilor, fără a exista contradicții între motivare și dispozitiv, constituie o garanție pentru justițiabili, în fața eventualului arbitrar judecătoresc, fiind singurul mijloc prin care se dă posibilitatea de a putea exercita un eficient control judiciar.

La fel, și legea procedural civilă consacră principiul general după care orice hotărâre judecătorească trebuie să fie motivată și să reprezinte premisa pentru soluția din dispozitiv.

Pentru satisfacerea acestui principiu, judecătorii fondului sunt datori să arate motivele de fapt și de drept care au format convingerea lor, să enunțe cele constatate și dovezile care au determinat-o. În acest sens, legiuitorul a investit apelul cu efect devolutiv, care presupune două limite raționale: instanța de apel rejudecă în fapt și în drept ceea ce apelantul a înțeles să atace din hotărârile primei instanțe, precum și efectuează o nouă examinare în fond, în fapt și în drept.

Reieșind din efectul devolutiv cu care este investită, instanței de apel îi revine o deosebită atenție de a determina raportul material-litigios dintre părți întru constatarea corectă a specificului obiectului acțiunii civile și temeiului acesteia, obiectul probațiunii pe pricina dedusă judecății, circumstanță care presupune în sine conturarea faptelor juridice prin care se justifică pretențiile și obiecțiile părților și fără de care este imposibilă soluționarea justă a litigiului.

Implicit circumstanțelor cauzei, Colegiul atestă că instanța de apel a admis încălcări prin încasarea dobânzii de întârziere, în limitele solicitate de către compania intimată și conform calculului prezentat de către aceasta.

În esență, Colegiul accentuează că prin acțiunea înaintată, SRL „Metvil” a solicitat, pe lângă pretenția de bază de încasare a datoriei, și încasarea unei dobânzi de întârziere.

Pretenția privind încasarea acesteia, precum și calculul prezentat de SRL „Metvil”, așa cum a fost formulată de către ultima în temeiul art. 942 din Codul

civil republicat, în redacția în vigoare din 1 martie 2019, a fost admisă de instanțele ierarhic inferioare de judecată.

La capitolul dat Colegiul constată că instanțele de judecată nu au determinat în mod exact dacă suma solicitată pentru perioada de întârziere, acceptată parțial de instanțe, reprezintă de fapt o dobândă de întârziere legală, sau acesta reprezintă o penalitate contractuală, potrivit pct.9.6. din contractele de vânzare-cumpărare nr. 2414/IV/2018 din 2 martie 2018, nr. 2467IV/2018 din 16 mai 2018, nr. 2471/IV/2018 din 21 mai 2018, nr. 2876/IV/29 din 14 martie 2019, nr. 2969/IV/2019 din 3 martie 2019.

În acest sens, instanța de recurs învederează că, necesitatea admiterii pretenției accesorii de încasarea a dobânzii de întârziere solicitate, a fost motivată de instanțele de judecată prin prisma prevederilor art. 947 alin. (1) din Codul civil republicat și conform pct.9.6. din contractele de vânzare-cumpărare menționate, ce reglementează și prevede modalitatea de calcul a unei penalități contractuale, deși calcul înaintat instanțelor, și acceptat parțial de către acestea, a fost efectuat potrivit reglementărilor de calculare a unei dobânzi de întârziere legale, potrivit art. 942 din Codul civil republicat, în redacția în vigoare din 1 martie 2019.

La fel, în acest caz este evident și că, în situația în care suma încasată reprezintă dobânzi de întârziere, instanțele nu au aplicat corespunzător prevederile legale ce reglementează modalitatea de calculare a dobânzii de întârziere, și anume, au omis să aplice prevederile art. 619 din Codul civil în redacția în vigoare până la 1 martie 2019 sau, corespunzător, prevederile art. 942 și 874 din Codul civil în redacția în vigoare din 1 martie 2019 pentru contractele încheiate după această dată.

Or, art. 7 alin. (1) din Codul civil, stipulează că, legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.

Astfel, în speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că soluția adoptată de către instanța de apel este nemotivată și contradictorie. Colegiul consideră că acest aspect denotă o examinare superficială a cauzei.

Totodată, Colegiul reiterează că motivarea este un element esențial al hotărârii judecătorești, o puternică garanție a imparțialității judecătorului și a calității actului de justiție, precum și o premisă a exercitării corespunzătoare de către instanța superioară a atribuțiilor de control judiciar de legalitate și temeinicie. Obligativitatea motivării hotărârilor judecătorești constituie o condiție a procesului echitabil, exigență a art. 239 din Codul de procedură civilă și art. 6 § 1.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a accentuat că efectul art. 6 § 1 din Convenție este, inter alia, de a plasa un „tribunal” sub o obligație de a efectua o examinare adecvată a declarațiilor, argumentelor și probelor, fără a prejudicia evaluarea acestora sau a faptului dacă ele sunt relevante pentru decizia sa.

Corelând prevederile legale procedurale naționale cu jurisprudența CtEDO referitor la obligația instanțelor naționale de a-și motiva soluțiile, Colegiul conchide că circumstanțele expuse anterior denotă că instanța de apel nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de art. 373 din Codul de procedură civilă.

Iar aceasta nu poate echivala decât cu încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurenților, inclusiv dreptul de acces liber la justiție în raport cu

obligăția instanței de „a auzi” justițiabilii, garantat de art. 20 din Constituție și art. 6 § 1 din Convenție.

Având în vedere constatările reținute, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de declarat de ÎS „Calea Ferată din Moldova”, de a casa integral decizia din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 444 și 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Întreprinderea de Stat „Calea Ferată din Moldova”.

Se casează decizia din 5 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău.

Cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Metvil” împotriva Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din Moldova” cu privire la încasarea datoriei, penalității și compensarea cheltuielilor de judecată, se trimite spre rejudecare în instanța apel, la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh

Nina Vascan

Aliona Miron